

СНЕЖАНЬ — МЕСЯЦ ДРУЖБЫ

ЯКРАЗ два гады назад, якраз у сярэдзіне снежня, Андрэй Германуў першыю наведоў Беларусь. Будучы не толькі арэанальным паэтам, але і перакладчыкам савецкай, у тым ліку і беларускай паэзіі, ён захачаў уважліва пазнаёміцца з радзімай Янкі Купалы, творы якога таксама перакладаў на родную мову, з нашай зямлёй, з нашай славянскай зямлёй. І знаёміцца. І потым напісаў цікавы верш «Беларускія сны» (які, дарэчы, быў адным з першых надрукаваных у беларускай «Дні паэзіі», як лепшы твор зборніка).

Андрэй ГЕРМАНУЎ.

ТРАВА

Ах, як расце яна! Наўмоўна,
Як прагне вышні! Наўмоўна,
Адкуль такія ў яе сілы,
што як бы яе ні касілі,
якія б ні талталі боты,
якія б ні лаялі спакоты,
яна зноў расце ў расе,
і зноў расце,
і зноў расце!

З жыючою краскай,
нібы з ласкай,
яна ўзрасце навокал касі,
з прапятай кожнае крывіні
уздыдуць светлыя травіны,
азеляюцца падушкі славы.
Яна, травіца, зноў справу,
ёй, як дзяціна, адно ў жыцці —
расце,
расце!
расце!

уся расці,
расці,
расці,
Лістаў новымі пакрые
яна сваёй навак, стары,
пасцеліца навак іліма злілі,
каб лепей спаць у зямным улонні,
Калі ж мы зніжым у вабцы,
яна навак іліма спіце,
яна другім іліма плаце,
яна расце,
расце,
расце...

УСМЕШКА

Я вельмі цікавы грамадзянін,
Вы мяне лёгка пазнаеце
па тым, што левая мая рука
трошкі даўжэйшая —
ад вечных пакецікаў з ядой.
Але не пакецікі — самае
важнае — мая усмешка;
не вельмі частая,
але чыстая
і часная,
не такая ўжо і вясняльнявая,
але заўсёды чалавечная.

І калі які-небудзь нахабнік
паспрабуе
аднойчы засмуціць мяне
і я яму усміхнуся, —
той кінецца спалохана наўцёкі,
таму што, згадзіцца,
ніхто не ўсміхаецца чалавечна
ў такіх выпадках.

Вядома, я пасміхаюся толькі
з дробных рэчэй,
бо яны і ёсць тое,
што атручае чалавечнае жыццё.
А вяснінкі рэчам няма справы,
яны трымаюцца так, як ім
прыяма,
і слабацьці.
За яе мяне не раз каралі
і аднойчы звалілі нават.
І калі прыходзіць
беззыходнасць —
я паціскаю плачымі і разводзі
рукі
[левая даўжэйшая — ад сніх
— кулічкаў з ядой]
І усміхаюся
над самім сабой.

Яўгеній МАЗАЛЬКОЎ

Заўчасная смерць вырвала з жыцця Яўгенія Мазалькова, аднаго з найбольш талентавіх і прасяцавіх беларускіх паэтаў і перакладчыкаў.

Я. С. Мазалькоў нарадзіўся ў 1909 годзе ў г. Крычаў, Магілёўскай вобласці. Шаснаццацігадовым юнаком ён едзе ў Маскву, як малады паэт уваходзіць у літаратурнае жыццё, наступнае на этнаграфічны факультэт Маскоўскага ўніверсітэта, які заканчвае ў 1930 годзе.

У трыццаціх гадах ён выступае як перакладчык з беларускай мовы, перш за ўсё твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа, з якімі ў яго завязваецца цесная асабістая дружба. Перакладае ён таксама творы М. Лынькова, К. Чорнага і іншых беларускіх паэтаў і пісьменнікаў.

Адначасова Я. С. Мазалькоў глыбока ўсебакова вывучае гісторыю беларускай літаратуры, жыццё і творчасць яе заснавальнікаў. За кнігу «Янка Купала. Жыццё і творчасць» яму прысуджваецца ў 1950 годзе Дзяржаўная прэмія. Яго яшчэ належыць таксама кнігі «Якуб Колас. Крытыка-біяграфічны нарыс» (1960) і «Спэваўная зямля. Літаратурныя нарысы і партрэты» (1965).

Я. С. Мазалькоў — укладальнік і рэдактар многіх выданняў на рускай мове: твораў Я. Купалы, Я. Коласа, З. Бядулі і аўтар уступных артыкулаў і каментарыяў да іх.

Вялікую работу па ўмацаванні і развіццю беларускай літаратуры і беларускай літаратуры ён праводзіць з яўліючыся старшынёй Савета з беларускай літаратуры Саюза пісьменнікаў СССР.

Да апошніх дзён Я. С. Мазалькоў падтрымліваў актыўную жыццёвую сувязь з беларускімі пісьменнікамі. Высока ацэньваючы яго дзейнасць на імя беларускай культуры, урад БССР прысвоіў Я. С. Мазалькову званне заслужанага дзеяча культуры і мастацтва Рэспублікі.

У асобе Я. С. Мазалькова беларуская літаратура страціла аднаго з сваіх верных сяброў і дарадчыкаў. Светлая памяць аб Яўгеніі Сямёнавічы Мазальковым застаецца назаўсёды ў нашых сэрцах.

Прэзідыум Праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, Міністэрства культуры БССР.

Пачынаючы з ім гаворку, я адразу адчуў — гэта былі бясмыслы. Але хто ён, якім чынам апынуўся за мяной, што робіць? — Можна з той самай мюнхенскай радыёстанцыі? — спытаў я наўдзі. Ён памылкова.

Чыноў ступень. Не задарма, вядома. Перад гэтым мусіў старанна папрацаваць — выдаць дафэнзіўную групу беларускіх камсамольцаў... За гэтыя паслугі і пасля і плісудчыні свайго гадуіца здабываць лаўры вучонага.

«БАРАНІ НАС, БОЖА, АД СЯБРОЎ...»
З ПОВАДУ АДНАГО ВЫСТУПЛЕННЯ МЮНХЕНСКАЙ РАДЫЁСТАНЦЫЇ

дзядзькі нават радыёстанцыю далі...
— Вось беларуская мова ў Беларусі забаронена.
— І беларускія газеты, і часопісы, і кніжкі на Беларусі не выходзяць, — дадаў я ў тон яму. — Чулі, чулі...
Землячок абніжыўся. Вядзь, яму было ніякавата пацуд ад мяне тое, што яны самі плаваюць. А я — далей:

У паветры запахла парохам. Савецкая Армія адступала. Той-сёй мог падумаць. «Прыйдзіць немцы. Гэты «актыўст» будзе першым вісцём па сукі».

— З якіх га газет вырывае пан Станкевіч чытаты, як не з беларускіх?
Землячок нешта прамармытаў пра мову, якую быццам забываюць.
— У вас дзеці ёсць? — спытаў я.
— Есць. Сын.
Гаворыць па-беларуску?
Пытанне было нечаканым.

Пасяда не зусім адпавядала званню прафесара літаратуры. Але пан Станкевіч не грабаваў і кар'ерай палітычнага...

— Гэта так, — асеў «крытык», — але...
— Кім вы былі да вайны?
— Настаўнікам.
— Ну, вось, вяртаецеся на радзіму, «амбасадар», і вучыце дзяцей.
— Не магу, — уздыхнуў ён, — грахоў шмат.
— Былі ў паліцыі?
— Быў. Так скаралася...
— А цяпер трэба некажыць?
— Трэба...
— Вось з гэтага і пачалі б. А то «крытыкуеце», «дапамагаеце». Трэба было дапамагчы народу, калі ён змагаўся з лютымі ворагам. Цяпер і без вас абдымаеце.

У перапынку ад адміністрацыйна-налічковых функцый Станкевіч не пазідаў «літаратурнага дзеяцтва». Заўяты выступаў за ўсталяванне наважна новага гітлераўскага парадку, граміў «савецкі» і іх захаднік саюзнікаў у вайне.

— Гэта так, — асеў «крытык», — але...
— Кім вы былі да вайны?
— Настаўнікам.
— Ну, вось, вяртаецеся на радзіму, «амбасадар», і вучыце дзяцей.
— Не магу, — уздыхнуў ён, — грахоў шмат.
— Былі ў паліцыі?
— Быў. Так скаралася...
— А цяпер трэба некажыць?
— Трэба...
— Вось з гэтага і пачалі б. А то «крытыкуеце», «дапамагаеце». Трэба было дапамагчы народу, калі ён змагаўся з лютымі ворагам. Цяпер і без вас абдымаеце.

Яго турбавала, непакоіць і «наша літаратура», і «наша мова», і «дэс пісьменнікаў», і (што б мор падумаць!) — Ленінама, якую ствараюць дзеянні культуры і мастацтва на Беларусі.

Пан Станкевіч, як і той паліцай, з якім я гутарыў, адносіцца да тых людзей, якія набілага ўладноўваюцца пры ўсіх уладах. За «польскіх часав» ён, бадай, адзін з беларусаў захаднік абласцей атрымаў ву-

Не будзем гаварыць пра «нашу літаратуру», якую паліцыя гітлераўскія акупанты разлівае з бібліятэкамі і школамі. І прафесар Станкевіч граў рукі ля гэтых вогнішчаў. Не будзем гаварыць пра «нашу мову», у сваёй мове пан Станкевіч часта ўжывае і польскія, і нямецкія, і англійскія словы. Не будзем

братна падагнаных і бярвенняў, цесных плешак, дошак.

Няцяжка ў гэтай прасядзістай, моцнай вагж-званіцы знайсці і агульняныя з вартымі, абборончымі вожамі якой-небудзь гарадской або манастырской сцяны-крэпасці.

Л. ПРАКША.

ГОСЦІ МІНСКА

Добрая слава кар'ера стаяца ў нашай мінскай Дзяржаўнай Омні-рускі народнай хор (настаўнік кіраўнік — заслужаны дзеяч мастацтваў РСФСР Г. Пандокоў). Яго шырокія, раздолыныя песні хваляюць, душы прыліняюць харавога спявання. Неадразаваў прыкладна каленцы ў нашу рэспубліку, і вось рудучы выконваюць наладу. У канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбылося два канцэрты, якія прайшлі з вялікім поспехам.

У імя Імя Дзяржынскага саваі вядзства пазнавае Маладзкіна вальна — інструментальны ансамбль «Народныя інструментальныя ансамблі кіраўнік Міхай Дзеган». Каленцы выступалі ў Беларускай Упершыню, салісты Ілюміла Клячкова (яе вы бачыце на здымку ўнізе), Уладзі Іскароў і Юн Суручану выконваюць вальдзкія, рускія, беларускія песні ў суправаджэнні інструментальнага ансамбля. Пасля гастроляў у Мінску артысты з братамі Маладзі будуць выступаць у Віцебску.

Але і гэта было б, скажам словамі таго ж пана Станкевіча, «нармальна», калі б ён тыя выраныя радкі з нашых часопісаў і газет, прымае, чытаваў у сваіх артыкулах без змен. Пан Станкевіч разлічвае на тое, што той, каму даведзена выпадкова пацуд яго хлусня, не пойдзе коранца ў падушках і звярне чытаты.

Восьмем толькі адну, узятую ў двухосе, а значыць дакладную шмату. 24 студзеня, гаворыць па радкі Станкевіч, «Літаратура і мастацтва» пісала: «Некаторыя тэатры дронна, без сумлення і мастацкага нахнення ставяцца да вобразу Леніна».

А вось як гэта чытата выгледала ў «Літаратуры і мастацтве» ў тым жа нумары, на які спасылаецца Станкевіч: «Між тым, некаторыя тэатры» выдавецтва, літаратурныя выданні рэспублікі не праўляюць належных патрабаванняў да твораў з вобразам Уладзіміра Глыца».

Пасылайце тэлеграмы на мастацкіх бранях. Для адпраўлення вішавальна па пошце купляйце малулічкія паштоўкі.

Танім жа несумленным шляхам чытаны пісана перакручвае чытаты, вяртае не толькі з беларускіх газет, але і з твораў Леніна. І ўсё гэта робіцца нібы не з блатні намераў. Ну і як тут не ўпэніцца народную прымаўку: «Барані нас, божа, ад сяброў, а з ворагамі мы самі справімся».

Пасылайце тэлеграмы ў дні дзеліня льготнага тарыфу.

Адпраўляйце вашы вішавальныя загадзя.

Своечасовую дастаўку тэлеграм, пададзеных напярэдзіні свята, прадпрыемству сувязі з прычым вялікай перагрузкі гарантаваць не могуць.

Спяшайцеся павішавальна вашых родных, сяброў і знаёмых.

Міністэрства сувязі БССР.

БЫВАЙ, НАШ ТАВАРЫШ...

Памёр Яўгеній Сямёнавіч Мазалькоў, вядны савецкі літаратурны перакладчык і крытык, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі, заслужаны дзеяч культуры БССР.

тае, школы мастацкага перакладу з беларускай мовы на рускую. Гэтай пачынай рабоне ён прывыкаў усё жыццё.

Да многіх дзесяткаў беларускіх кніг, выданых на рускай мове, Яўгеній Сямёнавіч абавязкова меў тое ці іншае дачыненне. Ён памагаў рускаму чытачу шырай і глыбей зразумець неўміручае слова Купалы і Коласа, перакладаў і прапагандаваў творы Кузьмы Чорнага, Змітрага Бядулі, Максіма Багдановіча, Пятруся Броўкі, Арнада Куляшова, Максіма Танка, Міхаіла Лынькова, Івана Шамкіна, Івана Мелена, Пімена Панчанкі, Паўла Кавалева і многіх іншых беларускіх пісьменнікаў.

Мне дзавольна сустрэцца з Яўгеніем Сямёнавічам у той час, калі ён ужо меў шырокую вядомасць, калі да яго слова ўжывалі прывыкавацца ў рэдакцыях і выдавецтвах. Я спадзяваўся убачыць строгага мэтра, а сустрэў вельмі мяккага, сардэчнага, добразычлівага чалавека. Жыў Яўгеній Сямёнавіч тады ў невялікай кватэры драўлянага наезджыка па Харошаўскай шашы. Яго стол быў завалены рукапісамі, грамамі, карктурарамі. Гэта ўсё былі пераклады з беларускай мовы, артыкулы, даведнікі, рэцэнзы, прысвечаныя беларускім інзігам і аўтарам. Ян даўно знавимаў, роднаму Яўгенію Сямёнавічу пачаў расказваць пра свае клопаты і агрызоты, распытаў пра літаратуру, значна за мяне маладзейшых. Распытаў, зацудоўлена, як жывуць, пра што пішуць ці думваюць пісьмцы? Сярдзіх па ўзросце, а таксама маладзейшы і самых маладых ён перакладаў гэтак жа ахвотна, як некалі Купала і Коласа.

Сувязісты Беларусі шлюць вам вішавальны і найлепшыя пажаданні з новым, 1970 годам!

«Між тым, некаторыя тэатры» выдавецтва, літаратурныя выданні рэспублікі не праўляюць належных патрабаванняў да твораў з вобразам Уладзіміра Глыца».

Спяшайцеся павішавальна вашых родных, сяброў і знаёмых.

Многія гады ён дапамагаў Уладзіславу Францаўне — жонцы Янкі Купалы, а пазней і нам па крузіцы збіраць багатую літаратурную спадчыну народнага песняра Беларусі.

Зусім нядаўна, у час свайго шасцідзесяцігоддзя, знаходзіцца

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтарскі пятніцу.

Наш адрас і тэлефоны:

Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыёмная рэдакцыі — 33-24-61; наведніца галоўнага рэдактара — 33-25-25; адназначна саінтэра — 33-24-62; аддзела літаратуры — 33-21-53; аддзела тэатра ні-но і музыкі — 33-24-62; аддзела вывучэннага мастацтва, архітэктурны і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62; аддзела публіцыстыкі — 33-22-04; аддзела культуры — 33-22-04; аддзела інфармацыі — 33-44-04; выдвецтва — 6-25-19; бухгалтэрыя — 6-25-87.

«Літаратура і інстыту» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісатэлаў БССР, Мінск.

Індэкс 63856. Друкарня выдавецтва ЦИП Белорусі. АТ 03427.